

SVEA HOVRÄTT
Mark- och miljööverdomstolen
060108

DOM
2021-10-22
Stockholm

Mål nr
P 9665-20

ÖVERKLAGAT AVGÖRANDE

Vänersborgs tingsrätts, mark- och miljödomstolen, dom 2020-08-25 i mål nr P 1786-20, se bilaga A

PARTER

Klagande

Härryda kommun
435 80 Mölnlycke

Motpart

1. A.A

2. A.J

3. J-Å.N

4. L.N

5. T.R

6. P.S

7. J.W

8. P-A.W

Dok.Id 1737770

Postadress	Besöksadress	Telefon	Telefax	Expeditionstid
Box 2290 103 17 Stockholm	Birger Jarls Torg 16	08-561 670 00 08-561 675 50 E-post: svea.hovratt@dom.se www.svea.se		måndag – fredag 09:00–16:30

SAKEN

Detaljplan för del av A m.fl., Härkeshultsvägen i Landvetter, i Härryda kommun

MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLENS DOMSLUT

Med ändring av mark- och miljödomstolens dom fastställer Mark- och miljööverdomstolen kommunstyrelsens i Härryda kommun beslut den 2 april 2020, § 141, dnr 2012KS481, att anta detaljplan för del av A m.fl., Härkeshultsvägen i Landvetter, i Härryda kommun.

YRKANDEN I MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLEN

Härryda kommun har yrkat att Mark- och miljööverdomstolen ska upphäva mark- och miljödomstolens dom och fastställa kommunstyrelsens beslut att anta detaljplan för del av A m.fl., Härkeshultsvägen i Landvetter, i Härryda kommun.

A.A, A.J, J-Å.N, L.N, T.R, P.S, J.W och **P-A.W** (A.A m.fl.) har motsatt sig ändring.

UTVECKLING AV TALAN I MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLEN

Härryda kommun har sammanfattningsvis anfört följande. Mark-och miljödomstolen har utgått från den tidigare detaljplanen och utifrån den bedömt att planändringen innebär en påtagligt försämrad bullerstörningssituation för de boende väster om Härkeshultsvägen. Härryda kommuns utgångspunkt vid framtagandet av den antagna detaljplanen har dock varit att det rör sig om befintliga bostäder längs en befintlig väg. Vägens faktiska läge har inte ändrats varför bullerstörningssituationen inte kan anses ha påtagligt försämrats. Trafiksituationen är densamma som innan den nu antagna detaljplanen eftersom vägens faktiska läge är oförändrat.

A.A m.fl. har anfört i huvudsak detsamma som i mark- och miljödomstolen.

A.A, A.J, P.S och **T.R** har lagt till i huvudsak följande. En jämförelse ska göras mellan de rådande planförhållandena och den detaljplan som kommunen nu vill anta. Med denna jämförelse som utgångspunkt får en omlokalisering av en väg anses innebära att vägen väsentligt byggs om. Om-byggnationen kommer att medföra trafikökningar och förhöjda ekvivalenta ljudnivåer. Planändringen innebär således en påtagligt försämrad bullerstörningssituation för de boende väster om Härkeshultsvägen.

A.A, A.J, P.S och T.R har till stöd för sin talan gett in skriftlig dokumentation.

MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLENS DOMSKÄL

Bakgrund m.m.

Kommunstyrelsen i Härryda kommun beslutade den 2 april 2020 att anta detaljplan för del av A m.fl., Härkeshultsvägen i Landvetter.

Planområdet omfattas av en gällande detaljplan som vann laga kraft 1993 (P 93/6). Den detaljplanen medgav en flytt av Härkeshultsvägen österut, samt anläggande av en lokalgata och bullerskyddsåtgärder i anslutning till fastigheterna väster om Härkeshultsvägen. Genomförande-tiden gick ut den 31 december 2005 utan att detaljplanen genomfördes. Bedömningen gjordes att ett genomförande skulle medföra ingrepp i terrängen som inte stod i proportion till nyttan av genomförandet.

Syftet med den i målet aktuella detaljplanen är att ersätta gällande detaljplan P93/6 samt att ge planstöd för Härkeshultsvägens befintliga utformning och sträckning. Detaljplanens genomförande innebär enligt planbeskrivningen inte någon förändring av vägens funktion, nyttjande eller utformning.

Länsstyrelsen beslutade att inte överpröva kommunstyrelsens antagandebeslut. Beslutet överklagades dock till mark- och miljödomstolen som upphävde detaljplanen. Som skäl angav mark- och miljödomstolen att detaljplanen inte kan anses uppfylla kravet på att en detaljplan ska förebygga olägenheter för människors hälsa i fråga om omgivningsbuller.

Kommunen har nu överklagat mark- och miljödomstolens dom. Den huvudsakliga frågan i målet är vilka riktvärden för buller som ska tillämpas vid prövningen av detaljplanen.

Mark- och miljööverdomstolens bedömning

En god miljö för boende i bullerhänseende har ansetts motsvara de riktvärden för nybyggnation av bostadsbebyggelse och trafikinfrastruktur eller väsentlig ombyggnad av trafikinfrastruktur som framgår av infrastrukturpropositionen (prop. 1996/97:53). Dessa anges till 55 dB(A) som ekvivalent nivå utomhus vid fasad. När det gäller befintliga miljöer som exponeras för vägtrafikbuller anges att i en första etapp bör åtgärdsprogram genomföras som syftar till att klara angivna nivåer för buller inomhus för fastigheter med 65 dB(A) eller mer som ekvivalentnivå utomhus. (Se infrastrukturpropositionen s. 43 f.)

Mark- och miljödomstolen har vid sin bedömning av vilka förhållanden som den antagna detaljplanen kan medföra för de närboende jämfört den gällande detaljplanens markanvändning med den nu antagna. Kommunen menar att jämförelsen i stället ska ske med de faktiska förhållandena och har framhållit att dessa inte kommer att förändras.

Den markanvändning som är rättsligt fastställd genom en gällande detaljplan kan ha betydelse när man har att bedöma om en ändrad markanvändning kan godtas vid en ny planläggning. Om den gällande planen t.ex. tillåter en användning som medför viss omgivningspåverkan har de närboende att förvänta sig denna påverkan oavsett vad marken för tillfället faktiskt används för. Den påverkan som omgivningen således har att räkna med utifrån gällande planläge utgör då utgångspunkt för bedömningen. I aktuellt fall är en omlokalisering av den befintliga vägen i enlighet med 1993 års detaljplan visserligen möjlig men inte något som de närboende kan räkna med eftersom det är kommunen som beslutar om planen ska genomföras eller inte. De närboende har alltså inte, även om inte den nu aktuella detaljplanen antas, någon möjlighet att kräva att kommunen genomför den befintliga planen och flyttar vägen i enlighet med vad som är möjligt enligt den planen.

Den faktiska användningen av det aktuella markområdet är väg. I detta fall kommer inte någon faktisk nybyggnation eller väsentlig ombyggnad av trafikinfrastrukturen vid Härkeshultsvägen att äga rum. Vägens utformning kommer att förbli oförändrad. Ett genomförande av detaljplanen kommer således inte att medföra att bullerstörningar

från omgivande trafik ökar för befintliga bostäder. Enligt Mark- och miljööverdomstolens bedömning är det därför inte fråga om en väsentlig ombyggnad av vägen i den mening som avses i infrastrukturpropositionen. Riktvärdena för buller i befintlig miljö ska därför tillämpas i målet.

I bullerutredningen som utförts av Ramböll konstateras att bostadsbebyggelsen väster om Härkeshultsvägen i dagsläget beräknas få ekvivalenta ljudnivåer vid fasad runt 60 dBA, och i ett framtidsscenario utifrån prognosticerade trafikökningar till år 2040 ekvivalenta ljudnivåer strax över 60 dbA. Med hänsyn till att riktvärdet för buller i befintlig miljö vad gäller ekvivalentnivå utomhus i infrastrukturpropositionen innehålls med god marginal, bedömer Mark- och miljööverdomstolen att det saknas skäl att på grund av bullerstörningar upphäva planen. Det finns inte heller i övrigt skäl att upphäva planen.

Sammanfattning

Eftersom det saknas skäl att upphäva antagandebeslutet ska mark- och miljödomstolens dom ändras och kommunstyrelsens beslut att anta detaljplanen ska fastställas.

Domen får enligt 5 kap. 5 § lagen (2010:921) om mark- och miljödomstolar inte överklagas.

I avgörandet har deltagit hovrättsråden Liselotte Rågmark och Petra Bergman, tekniska rådet Inger Holmqvist (skiljaktig) samt tf. hovrättsassessorn Hanna Björklund, referent.

Föredragande har varit Erica Ehne.

Skiljaktig mening, se nästa sida.

SKILJAKTIG MENING

Tekniska rådet Inger Holmqvist är skiljaktig och instämmer i mark- och miljödomstolens domslut på de skäl som anförs samt med följande tillägg.

Frågan i målet är vilka riktvärden som ska tillämpas vid fysisk planering enligt PBL, om prövningen ska utgå från den gällande detaljplanen eller från de faktiska, fysiska förhållandena på platsen.

Det är en kommunal angelägenhet att planlägga användningen av mark enligt 1 kap. 2 § PBL. Vid planläggning görs en lämplighetsbedömning enligt 2 kap. PBL och genom 4 kap. 36 § PBL preciseras de hänsyn som ska tas till berörda enskilda intressen. Aktuell detaljplan berör ett område som är planlagt sedan tidigare och det har då gjorts en lämplighetsbedömning vad gäller vägens lokalisering och behov av skydd mot buller för de befintliga bostäder som angränsar till vägen. Enligt 4 kap. 38 § PBL gäller en detaljplan till dess att den ändras eller upphävs. Den rättsligt fastställda användningen i en lagakraftvunnen detaljplan är så länge detaljplanen gäller överordnad hur marken faktiskt används vid bedömningen av vad som utgör pågående markanvändning. (Se Mark- och miljööverdomstolens avgörande 2013-06-19 i mål nr P 3495-13 och 2021-06-15 i mål nr P 6258-20.) Se även Mark- och miljööverdomstolens avgörande 2019-01-07 i mål nr P 6187-18 angående gällande detaljplan som utgångspunkt för bedömning av den olägenhet som en ny detaljplan medför.

För att bedöma konsekvenserna av den nu antagna detaljplanen är det, med stöd av ovan, den gällande detaljplanen som ska vara utgångspunkt. Den olägenhet i form av buller som den planmässigt nya lokaliseringen medför gör att tillämpliga riktvärdena för buller inte tillgodoses. Det var därmed rätt att upphäva kommunens antagandebeslut.

VÄNERSBORGS TINGSRÄTT
Mark- och miljödomstolen

DOM
2020-08-25
meddelad i
Vänerns borg

Mål nr P 1786-20

PARTER

Klagande

1. A.A

2. A.J

3. J-Å.N

4. L.N

5. T.R

6. P.S

7. J.W

8. P-A.W

ÖVERKLAGAT BESLUT

Härreda kommuns beslut 2020-02-18 i ärende nr 2012KS481, se bilaga 1

Dok.Id 480252

Postadress	Besöksadress	Telefon	Telefax	Expeditionstid
Box 1070 462 28 Vänerns borg	Hamngatan 6	0521-27 02 00 E-post: mmd.vanersborg@dom.se www.domstol.se/vanersborgs-tingsratt/		måndag – fredag 08:00–16:00

SAKEN

Överklagande av Kommunstyrelsens i Härryda kommun beslut, dnr. 2012KS481,
ang. antagande av detaljplan för del av A m.fl., Härkeshultsvägen i Landvetter

DOMSLUT

Mark- och miljödomstolen upphäver antagandebeslutet

BAKGRUND

Kommunstyrelsen i Härryda kommun beslutade den 2 april 2020 att anta detaljplan för del av A m.fl., Härkeshultsvägen i Landvetter. Förslaget är för-enligt med kommunens översiktsplan, ÖP2012.

Detaljplanens uppgivna syfte är att ge planstöd för Härkeshultsvägens befintliga utformning och sträckning, samt att ersätta gällande detaljplan P93/6, som inte genomförts. Detaljplanen omfattar Härkeshultsvägens södra del i centrala Landvetter, mellan Brattåsvägen i söder och Agnebäcken i norr. Detaljplanens genomförande innebär enligt kommunen inte någon förändring av vägens nuvarande funktion (hastighet, kapacitet, nyttjande och utformning) och heller inte några ekonomiska konsekvenser för kommunen.

Länsstyrelsen i Västra Götalands län har den 15 april 2020 beslutat att inte överpröva kommunens antagandebeslut.

YRKANDEN M.M.

A.J (fastigheten E) har yrkat att kommunstyrelsens antagandebeslut ska upphävas. Han har anfört bl.a. följande till utveckling av sin talan.

Ingen hänsyn har tagits till befintliga fastigheter efter Härkeshultsvägen, med hänsyn till utfarter från fastigheterna. Det är en stor fara att behöva backa ut på Härkeshultsvägen där trafiken är stor, och hastigheten är mer än vad som känns bra för en tätort. Han har förvärvat sin fastighet med förutsättning att Härkeshultsvägen skulle byggas om, så det skulle bli bättre utfarter samt bättre miljö och mindre buller. Vär-det på fastigheterna skulle radikalt minska om inte detaljplan P93/6 genomförs.

Huset är byggt med uteplats mot Härkeshultsvägen, men det går inte att vistas där, på grund av det högt ljudet från bilarna. Det är mycket konstigt att det är 60 km/h i slutet på gatan. Där finns det övergångsställen som är dåligt belysta och bilar kör fort. Tillåten hastighet bör sänkas. Det är skillnad mellan olika gator i kommunen. Allén i Mölnlycke är inte så inbjudande till att köra fort.

P-A.W och J.W(fastigheten B har yrkat att kommunstyrelsens antagandebeslut upphävs. De har anfört bl.a. följande till utveckling av sin talan.

Kommunen driver denna planprocess utan hänsyn till angränsande fastigheter trots att de flesta som påverkas av planen yttrat sig. Det bör göras en djupodlad konsekvensanalys av hur denna nya plan påverkar angränsande befintlig bebyggelse.

Bebyggelsen utmed västra sidan av Härkeshultsvägen har varit planerad att ansluta till lokalgata i såväl detaljplanen 5-58 som P93/6. De har projekterat och utformat tomt med villa och garage, till både läge och höjder, enligt kommunens krav. Att i samrådredogörelse hänvisa till att inte ha något underlag kring detta känns mycket märkligt då både gatukostnadsavtal och en bygglovsprocess hanterats av kommunen. I deras gatukostnadsavtal står bl.a. att ”Enligt fastställd stadsplan för Landvetter Centrum II skall lokalgata, parallell med Härkeshultsvägen, anläggas fram till fastigheten.”

Det känns relevant att se över såväl säkerhetsaspekten med permanent lösning för utfarter på Härkeshultsvägen som analys kring buller. Speciellt då kommunens utredning visar att trafiken ökat med 10 % och kommunens bullerexpert hänvisar till fel regelverk.

J-Å.N och L.N (fastigheten G) har yrkat att kommunstyrelsens antagandebeslut ska upphävas. De har anfört bl.a. följande till utveckling av sin talan.

Kommunen borde ha kontaktat samtliga berörda fastighetsägare och informerat om den nya detaljplanens påverkan på tomt och fastighet. Kommunen skulle också ha informerat om varför den gamla detaljplanen inte längre skulle gälla. Hastighetsbegränsningen på Härkeshultsvägen höjdes från 50 till 60 km/timme vilket har medfört ökade bullernivåer. Den gamla detaljplanen ska gälla och vägen flyttas enligt den planen för att minska bullernivån vid fastigheten. De äger fastigheten sedan

2011. När de köpte fastigheten räknade de med att vägen skulle flyttas enligt detaljplanen P93/6. Även tidigare fastighetsägare gick med på att sälja en del av tomten för utbyggnad av vägen eftersom detaljplanen innebar att vägen skulle flyttas senare. Det framgår inte av avtalet gällande bullerplanket, men som de har förstått det, var det en förutsättning som gjorde att tidigare fastighetsägare gick med på att sälja en del av tomten. De som fastighetsägare ska inte ta hela ansvaret för bullerplanket i fortsättningen eftersom kommunen inte har uppfyllt sin del av avtalet.

T.R (fastigheten D), **P.S** (fastigheten F), **A.J** (fastigheten E) och **A.A** (fastigheten C) har yrkat att kommunstyrelsens antagandebeslut upp-hävs. De har anfört bl.a. följande till utveckling av sin talan.

Kommunen har tagit upp bullersituationen och erbjudit dem ersättning för bullerdämpande åtgärder som t.ex. fönsterbyte mm. Sedan detta löfte har kommunen effektivt förhalat ärendet.

När det gäller hastigheten på Härkeshultsvägen avfärdar kommunen problemet med att vägen är en huvudgata och framkomlighet för fordon är prioriterad. Det är inte troligt att kommunen skulle sätta framkomligheten för fordon framför säkerhet för fotgängare och cyklister. Dessutom finns ett antal förskolor, skolor och idrottsanläggningar längs vägen. Att då tillåta 60 km i timmen förbi Agneäckens förskola är helt galet. Som om inte det räcker så är hastigheten begränsad till 40 km/tim norr om Önnerödsskolan. I Härryda längs Härrydavägen vid skolorna är hastigheten 50 km i timmen under vardagar kl. 7 till 17. Dessutom är Härrydavägen en större väg som inte heller har skymda utfarter från några bostäder där boende behöver backa ut från sina fastigheter.

Det finns inga tvivel om att trafikmängden har ökat sedan den tidigare planen blev antagen. Nu finns fler förskolor och skolor längs Härkeshultsvägen med fler elever samt fler bostäder. Vidare finns fler platser för idrott, fotboll och ridning dit barn och ungdomar tar sig via Härkeshultsvägen. Detta får till följd att trafikintensiteten har ökat. Detta var förmodligen kommunen väl medveten om inför antagandet av

den gamla planen. Att nu då riva upp den och återgå till något gammalt är helt enkelt bara ett sätt att spara på fel saker att riskera fler olyckor.

Beträffande ersättning för planskada så är flertalet fastigheter köpta i tron om att husen skulle ligga längre från vägen. Att inte genomföra planen P93/6 påverkar värdet negativt då bullernivå samt olycksrisken blir kvar på denna högre nivå. Skulle P93/6 genomföras så skulle inte någon del av fastigheterna behöva vara prickade p.g.a. närhet till huvudgatan. Att häva P93/6 orsakar med andra ord en väsentlig planskada för berörda fastigheter.

Synpunkter emot ny detaljplan för fastigheten A m.fl.

1. En eller flera berörda fastigheter har ingen eller begränsad möjlighet att vända med fordon på sina fastigheter. Detta har kommunen sedan länge uppmärksammat och sagt att man skall åtgärda. Detta för att slippa backa ut på huvudled med allt vad det innebär i risk för olyckor. Trots dessa risker har kommunen inte åtgärdat problemen under flera år. Befintlig plan hade löst problemen men detta vill nu kommunen komma ifrån och olycksrisken fortsätter.
2. Närheten till huvudleden skapar bullerproblem för en del fastigheter. Även detta har kommunen sagt att man skulle åtgärda genom antingen fönsterbyten, bullerdämpande staket eller anläggning av häckar mm.
3. En eller flera fastigheter har begränsad möjlighet till näringsverksamhet på grund av risken med utfart mot huvudled. I och med att planen från 1993 tas bort så kvarstår denna begränsning av möjligheter till nyttjande av fastigheterna. Detta är givetvis negativt för berörda fastigheter både i nuläget samt för framtida ägare efter försäljning.
4. En eller flera fastigheter har enligt nuvarande plan prickade ytor på sina fastigheter. Även detta beror på närhet till huvudleden och begränsar möjligheterna till hur fastighetsägarna kan nyttja sina fastigheter. Detta gäller storlek på byggnader, antal byggnader, byggnaders placering och typ mm. I och med att planen från 1993 tas bort så kvarstår denna begränsning av möjligheter till nyttjande av fastigheterna. Detta är givetvis negativt för berörda fastigheter både i nuläget samt för framtida ägare efter försäljning.

5. Genom bibehållen sträckning samt utförande har kommunen inte sett till att barn från förskolan m.fl. på ett säkert sett kan korsa Härkeshultsvägen. Detta är allvarligt då speciellt barnen i grupper ofta skall besöka Gallhålsans naturreservat.
6. Kommunen har inte verkat för en sänkning av hastigheten på den aktuella vägen. Detta betyder inte bara olycksrisk för barn m.fl. som skall korsa vägen. Det betyder även att olycksrisken är större vid in och utfart till fastigheterna samt i korsningen där vägen går ner till N. Stommen. Olyckor har redan skett.
7. Det finns dom som köpt sin fastighet efter det att planerna S-58 samt P93/6 var antagna samt de som köpte strax före antagandet. Bägge dessa grupper trodde att det skulle bli mindre buller och bättre utfarter från sina fastigheter enligt dessa planer. Dessa drabbas ju tveklöst av sämre värde på fastigheterna vid försäljning.
8. Trafiken är tätare idag än år 1993 vilket ökar både olycksrisken samt bullerproblemet. Detta beror på stor utökad byggnation i Önnerödsområdet m.m. Fastighetsägare drabbas ekonomiskt av borttagen plan.

Härryda kommun har bestritt ändring och anfört följande.

Kommunstyrelsen gav den 21 november 2011 § 302 samt den 10 januari 2019 § 4 uppdrag om upprättande av den detaljplan som nu antagits. I kommunstyrelsens beslut framgår att Härryda kommun anser att kostnaderna för genomförande av allmän platsmark i enlighet med detaljplan P93/6 inte står i proportion till nyttan av genomförandet. I denna del hänvisar kommunen till kommunens samlade bedömning på sidan 7 i samrådsredogörelsen tillhörande detaljplanen.

Härryda kommun har skyldighet att vid upprättandet av detaljplaner följa detaljerade regler som föreskrivs i plan- och bygglagen (2010:900), PBL. I PBL framgår hur kommunen ska kommunicera med sakägare i samråds- och granskningskedet. I dessa skeden har sakägare möjlighet att få insyn i planprocessen och skicka in synpunkter till kommunen. De synpunkter som kommit in till kommunen vid framtagande av den rubricerade detaljplanen har besvarats av kommunen i samrådsredogörelse och granskningsutlåtande tillhörande detaljplanen. I denna del hänvisar kommunen även till kommunens samlade bedömning på sidan 12 i samrådsredogörelsen tillhörande detaljplanen.

Klagandena anför att den rubricerade detaljplanen medför att bostadsfastigheterna väster om Härkeshultsvägen minskar i marknadsvärde. Härryda kommun bedömer att antagandet av detaljplanen inte innebär att ersättningssituation uppstår, då fastighetsägare som en följd av planläggningen inte förhindras att fortsätta använda sin mark på samma sätt som tidigare. I denna del hänvisar kommunen till kommunens samlade bedömning på sidan 3 i granskningsutlåtandet tillhörande detaljplanen.

Utfarterna från fastigheterna på Härkeshultsvägens västra sida har en acceptabel utformning gällande trafiksäkerhet. Kommunen hänvisar i denna del till kommunens samlade bedömning på sidan 2 i granskningsutlåtandet tillhörande detaljplanen.

Den gällande hastighetsbegränsningen (60 km/h) är lämplig med hänsyn taget till vägens funktion som huvudgata där framkomlighet för fordonstrafik är prioriterad. Den separerade gång- och cykelbanan längs vägens västra sida innebär att utformningen av miljön är acceptabel avseende trafiksäkerheten för oskyddade trafikanter. I denna del hänvisar kommunen till kommunens samlade bedömning på sidan 2 i granskningsutlåtandet tillhörande detaljplanen.

Klaganden anför att Härryda kommun vid genomförande av den rubricerade detaljplanen ska säkerställa trafikbullerförordningens (SFS 2015:216) krav avseende bullernivåer vid nybyggnation. Härryda kommuns bedömning är att då detaljplanens genomförande varken innebär en förändring av vägens funktion (hastighet, kapacitet), nyttjande eller utformning är genomförandet av detaljplanen inte att betrakta som nybyggnation eller väsentlig ombyggnad av trafikinfrastruktur. Därmed är omgivande bebyggelse att betrakta som befintlig miljö enligt Infrastrukturpropositionen, och bör därmed inte hanteras inom den aktuella detaljplanen. Kommunen hänvisar i denna del till kommunens samlade bedömning på sidan 2 i granskningsutlåtandet tillhörande detaljplanen.

Synpunkten avseende överenskommelse om fastighetsreglering G har inte kommit in till kommunen under samråds- eller granskningstiden. Den som

inte senast under granskningstiden har lämnat en skriftlig synpunkt på planförslaget kan förlora rätten att överklaga beslut att anta planen. Klaganden anför att man inte ska ansvara för det bullerplank som uppförts vid fastigheten efter överenskommelse om fastighetsreglering daterat den 6 november 1998. Fastighetsägarna har tidigare varit i kontakt med kommunen i denna fråga. Enligt avtalet som tecknades år 1998 (nr 53-1998 punkt 5 a) ska det i ny gräns mot gång- och cykelvägen uppsättas ett 1,80 högt rödmålat bullerplank. Efter godkänd slutbesiktning övergår äganderätten till och framtida skötselansvar för planket på ägaren av G. Avtalet är en del av en överenskommelse om fastighetsreglering som är inskriven i fastighets-boken. För att säkerställa erforderliga bullernivåer på övervåningen i bostaden på fastigheten G finns det ytterligare ett avtal mellan Härryda kommun och tidigare fastighetsägare, avtal nr 5-1999. I detta avtal framgår att kommunen i separat avtal ska sätta upp ett bullerplank i fastighetens gräns mot Härkeshultsvägen för att därigenom erhålla en accepterad bullernivå i bottenvåningen i byggnaden på fastigheten. Enligt avtalet erlägger kommunen 6 400 kronor för kostnad för insättning av en tredje ruta i sovrummen på övre våningen för att säkerställa accepterad bullernivå inomhus i sovrum. Kommunen anser att de åtgärder som beskrivs i överenskommelsen är vidtagna och att den överenskommelse om fastighetsreglering som ingicks mellan fastighetsägaren och kommunen 1998 därmed är uppfylld av båda parter.

Med hänvisning till det ovan anförda samt vad som framgår av planhandlingarna i övrigt hemställer Härryda kommun att mark- och miljödomstolen avslår överklagandena och fastställer kommunstyrelsens beslut om antagande av detaljplanen för del av A m. fl., Härkeshultsvägen i Landvetter.

DOMSKÄL

Det är enligt 1 kap. 2 § plan- och bygglagen (2010:900), PBL, en kommunal angelägenhet att planlägga användningen av mark och vatten. Bestämmelsen ger kommunen möjlighet att inom förhållandevis vida ramar avgöra hur marken inom den egna kommunen ska disponeras. En överprövning av ett beslut att anta en detaljplan är därför begränsad till frågan om beslutet att anta detaljplanen strider mot någon rättsregel på det sätt som gjorts gällande i målet eller som annars framgår av omständigheterna (13 kap. 17 § PBL). Överprövningen innebär således en kontroll av om kommunen har hållit sig inom det handlingsutrymme som planen medger.

Vid överprövningen ska enligt 2 kap. 1 § PBL hänsyn tas till både allmänna och enskilda intressen. Planläggning ska enligt 2 kap. 2 § PBL syfta till att mark- och vattenområden används för det eller de ändamål som områdena är mest lämpade för med hänsyn till beskaffenhet, läge och behov, varvid företräde ska ges åt sådan användning som från allmän synpunkt medför en god hushållning.

I 2 kap. PBL ges anvisningar om vad som ska iakttas vid planläggning. Bl.a. anges att

- planläggning ska främja en ändamålsenlig struktur och en estetiskt tilltalande utformning av bebyggelse, grönområden och kommunikationsleder och främja en god livsmiljö (2 kap 3 §),
- bebyggelse och byggnadsverk ska lokaliseras till mark som är lämpad för ändamålet med hänsyn till bl.a. människors hälsa och säkerhet, möjligheterna att ordna trafik och samhällsservice, möjligheterna att förebygga luftföroreningar samt bullerstörningar, och risken för olyckor (2 kap 5 §), samt att
- bebyggelse och byggnadsverk ska utformas och placeras på ett sätt som är lämpligt med hänsyn till bl.a. stads- och landskapsbilden, natur- och kulturvärdena på platsen och intresset av en god helhetsverkan, skydd mot trafikolyckor och andra olyckshändelser, trafikförsörjning och behovet av en god trafikmiljö (2 kap 6 §).

Enligt 2 kap. 9 § PBL får planläggning inte innebära fara för människors hälsa och säkerhet eller betydande olägenhet på annat sätt.

I fråga om buller vid befintliga bostäder äger i först hand de riktvärden som finns redovisade i infrastrukturpropositionen 1996/97:53 tillämpning. Viss ledning kan

även hämtas från förordningen (2015:216) om trafikbuller vid bostadsbyggnader, som dock i första hand avser sentida nybyggnation.

Förordningen (2015:216) om trafikbuller vid bostadsbyggnader är utformad för att användas vid nyplanering av bostäder och inte vid lokalisering av trafikaneläggningar i anslutning till befintliga bostäder. Även om förordningen inte är direkt tillämplig förevarande fall är dess riktvärden ändå av intresse som jämförelse. I förordningen finns bestämmelser om riktvärden för buller utomhus för spårtrafik, vägar och flygplatser vid bostadsbyggnader och förordningen innehåller även bestämmelser när det gäller beräkning av bullervärden vid bostadsbyggnader. Enligt förordningens 3 § bör buller från spårtrafik och vägar inte överskrida 60 dBA ekvivalent ljudnivå vid en bostadsbyggnads fasad, och 50 dBA ekvivalent ljudnivå samt 70 dBA maximal ljudnivå vid en uteplats om en sådan ska anordnas i anslutning till byggnaden. Om det ekvivalenta bullret överstiger 60 dBA vid en bostadsbyggnads fasad bör enligt 4 § minst hälften av bostadsrummen i en bostad vara vända mot en sida där 55 dBA ekvivalent ljudnivå inte överskrids vid fasaden, och minst hälften av bostadsrummen vara vända mot en sida där 70 dBA maximal ljudnivå inte överskrids mellan kl. 22.00 och 06.00 vid fasaden. Om angiven ljudnivå om 70 dBA maximal ljudnivå vid uteplats i anslutning till byggnad överskrids, bör enligt 5 § nivå dock inte överskridas med mer än 10 dBA maximal ljudnivå fem gånger per timme mellan kl. 06.00 och 22.00.

I infrastrukturpropositionen anges för nyare befintlig miljö och i fall där väg byggts om efter 1997 följande riktvärden för trafikbuller.

- 30 dBA ekvivalentnivå inomhus
- 45 dBA maximalnivå inomhus nattetid
- 55 dBA ekvivalentnivå utomhus (vid fasad)
- 70 dBA maximalnivå vid uteplats i anslutning till bostad.

Härryda kommun har som utgångspunkt för planarbetet använt riktvärdena för äldre befintliga bostäder enligt infrastrukturpropositionen 1996/97:53. Naturvårdsverket anger i sin vägledning, "Riktvärden för buller från väg- och spårtrafik vid befintliga

bostäder”, att de värden som Härryda kommun använt kan användas för befintliga bostäder om ”den störande vägen eller spåret inte heller byggts eller inte väsentligt byggts om efter våren år 1997” (<https://www.naturvardsverket.se/Stod-i-miljoarbetet/Vagledning/Buller/Buller-fran-vag--och-spartrafik-vid-befintliga-bostader/>).

Härryda kommun har utgått ifrån att den antagna detaljplanen inte medför några ändrade förhållanden jämfört med idag. Mark- och miljödomstolens bedömning är dock att utgångspunkten för bedömningen istället bör vara de rådande planförhållandena.

I det nu aktuella fallet är det fråga om att planmässigt lokalisera en väg till en ny och ändrad sträckning – från en annan lokalisering. Det är alltså inte frågan om att bara bekräfta en befintlig väg utan om att ompröva ett tidigare planbeslut om vägens lokalisering. Ur ett planmässigt perspektiv får en omlokalisering av en väg därför anses innebära att vägen väsentligt byggs om. Den nya lokaliseringen behöver då prövas lämplig i förhållande till omgivningen utifrån riktvärdena för befintliga bostäder enligt infrastrukturpropositionen.

I bullerutredningen (Ramböll 25 april 2019) konstateras att ”Bostadsbebyggelsen väster om Härkeshultsvägen beräknas i dagen situation få ekvivalenta ljudnivåer vid fasad runt 60 dBA”, och i ett framtidsscenario utifrån prognosticerade trafikökningar till år 2040, ekvivalenta ljudnivåer strax över 60 dbA. Vid en sådan utgångspunkt kan konstateras att planändringen innebär en påtagligt försämrad bullerstörningssituation för de boende väster om Härkeshultsvägen och att fastigheterna överlag påverkas av buller som överskrider de riktvärden som anges för befintliga bostäder i infrastrukturpropositionen 1996/97:53.

För att utifrån tillämpliga riktvärden uppnå en godtagbar boendemiljö väster om Härkeshultsvägen behöver därför bullerdämpande åtgärder vidtas. Detaljplanen saknar emellertid sådana åtgärder eller utrymme för sådana åtgärder. Vid sådana för-

hållanden kan detaljplanen inte anses uppfylla kravet på att en detaljplan ska förebygga olägenheter för människors hälsa i fråga om omgivningsbuller. Kommunstyrelsens antagandebeslut ska därför upphävas.

HUR MAN ÖVERKLAGAR, se bilaga 2 (MMD-02)

Överklagande senast den 15 september 2020

Göran Stenman

Rådman

Martin Kvarnbäck

tekniskt råd